

Türkiye'nin 81 yıllık demokrasi tecrübesinde 4 cumhuriyet: 4.cumhuriyet

Türkiye cumhuriyeti devletinin kuruluşundan bu güne gelen süreci 1.2.3,cumhuriyet olarak analiz ettik. Halk iradesi taşımayan halkın yaptırım gücü olmayan, halka devlet ve ulusal gelecekte tasarruf hakkı tanımayan lakin adına cumhuriyet denilen 3 dönemin genelde tarihsel sürecin analizini yaptık. Birbirini tamamlamayan devamı niteliğinden çok bir önceki yapıyı ret eden bu süreçlere tamamen dış güçlerin emperyalist yâda politik çıkar ve yapılanmalarına basamak veya güvence teşkil ederken iç uygulayıcılara yaşam boyu sürecek, makam, sosyal, maddi olağanüstü hak edilmemiş zorbalık ve silah gücü ile elde edilen imkân ve olanaklar getirmiştir.

Bu anti demokratik ve asla ulusal olmayan müdahalelerin kamuoyunca bilinenlerinden olan darbeler:1:27 Mayıs darbesi 2:12 Eylül darbesi 3:28 Şubat darbesi. Muhtıralar:1:12 Mart muhtırası 2:27 Nisan muhtırası. Darbe ayaklanmaları:1.dokuz subay ayaklanması 2.22 şubat1962 ayaklanması,3.20 Mayıs 1963 ayaklanması. Darbe teşebbüs ve eylemleri:1.20 Mayıs 1969 darbe teşebbüsü,2,9 Mart 1971 darbe teşebbüsü 3:irticayla mücadele eylem planı darbe uygulaması 4:ak parti hükümetleri dönemlerinde planlandığı iddiası ile yargıya taşınan ve yargı sürecinin devam ettiği darbe teşebbüsleri 1:poyraz köy, 2:sarıköz, 3:ayışığı, 4:yakamoz, 5:eldiven, 6:balyoz darbe girişimi davalarıdır.

Anadolu toplumunun son yıllarda verdiği demokrasi mücadelesinde kendi kaderini kendisi çizerek geleceği ile ilgili bireysel, toplumsal ve ulusal tüm alanlarda devrim sözünün bile az kalacağı evrim diye nitelendireceğimiz değişimler sağlamış ülkenin tüm katmanlarında demokratik evrensel normlarda düzenlemelere birlik ve güven içerisinde onay ve katkı sunmuştur. Demokrasi kelimesi etimolojik olarak "halk iktidarı" anlamına gelmekle birlikte, günümüz toplumlarında çok farklı anlamlar kazanmış ve birbirinden farklı uygulamalı nitelirmede kullanılan bir kavram halini almıştır. Bu farklılık 'demokrasi' kavramının genel bir tanımının verilmesini de güçleştirmektedir. Bu sebeple, söz konusu kavram ele alınırken, ister istemez bazı çerçevelerin çizilmesi ve bu çerçeve dâhilinde konunun işlenmesi gerekmektedir. Batı tipi demokrasinin ilk basit örnekleri Ortaçağ'a kadar gitmekle birlikte, günümüzdeki uygulamanın başlangıcı bu asrın başlarıdır. Fakat arada Aydınlanma dönemi, Fransız ihtilali ve

Amerikan Bağımsızlık Savaşı başta olmak üzere bazı olayların sonuçları da 'demokrasi' kavramının şekillenmesinde önemli rol oynamış, tarihi bir arka plan oluşturmuştur.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren teorik olarak önümüze konulan pratikte asla uygulanmayan batı tipi demokrasinin en belirgin özelliği serbest seçimle ve açık oyla teşkil edilen bir parlamentonun, dolayısıyla bir temsili sistem esası üzerine kurulmuş bir parlamentonun mevcudiyeti gösterilebilir. Parlamento aynı zamanda yürütme ve denetleme gücünü de temsil etmektedir. Böylece seçilenler, söz konusu erkleri, seçenler adına kullanmak yetkisini de teorik olarak elde etmiş olurlar. Bu arada 'kuvvetlerin ayrılığı' ilkesinin de Demokrasinin temel özellikleri arasında yer aldığını belirtmek gerekir. Bu ilkenin, özellikle yargı yetkisinin bağımsız kurumlar tarafından temsil edilip uygulanması anlamına geldiği kabul edilir. Yargı gücünün bağımsız olması, yürütme ve denetleme gücünün doğru ve yerinde kullanılmasının da teminatı olarak kabul edilir. Bu anlamda Demokrasi, bir kuvvetler dengesi olarak da karşımıza çıkar. Kuvvetlerin ayrılığı veya bir anlamda kuvvetler arasında bir dengenin kurulması, çeşitli kurumların işleyişini etkiler ve biçimler. Bu işleyiş aynı zamanda, demokrasinin temel ve ayırt edici bir özelliğine, yani bireyin sahip olabileceği özgürlüklerin ve hakların da bir teminatı olarak işaret eder. Çünkü aksi takdirde mesela totaliter rejimlerde veya bizdeki askeri rejimlerde olduğu gibi, uluslar yada bireyler arasında, gerek onların sahip olacakları imkânlar, gerek haklar ve gerekse özgürlükler açısından bir eşitsizlik söz konusu olacaktır. Totaliter askeri bir sistemde bazı bireyler bu özelliklere özgürce sahip olamayacakları gibi, onları eşit olarak kullanma olanağından da mahrum olurlar. Bu anlamda demokrasi, insan onuruna en fazla sahip çıkan, onu yücelten, onun gelişmesi için en uygun zemini sağlayan bir siyasi sistemin adı olarak kabul edilmek durumundadır. Yani kısaca demokrasinin ayrıcalığı, bireysel hak ve özgürlüklerin teminat altına alınabilmesidir.

Demokrasinin diğer bir özelliği de bizdeki anti demokratik askeri darbelerle asla uygulanmasına izin verilmeyen bireyin inanç, değer, kavram ve kültürüne koruyucu kalkan olması ve uygulamasına zemin hazırlaması, sadece insanın insanla değil, insanın toplum ve devletle olan ilişkisini, diğer siyasi sistemlere göre en fazla koruyan ve teminat altına alan bir rejim olmasıdır. Diğer bir ifadeyle demokrasinin ayırt edici özelliği, bütün kurum ve kurallarının, bireyi, birey hak ve özgürlüklerini tanımlayışında yatmaktadır, öte yandan demokrasinin bir de toplumların sosyal yapısı, kültürel dokusu veya kısaca toplumsal değer, inanç, kültür ve kavramları ile ilgili bir yönünden söz etmek gerekir. Bu yön, demokrasinin kamu üzerinde özelliklerinin hayata geçirilmesini, sosyal kurumların demokratik yapı içindeki işleyişini, bireyler

arası ilişkiyi, birey ve devlet arasındaki ilişkinin işleyişini belirler. Yani demokrasi aslında, o toplumda mevcut bireysel ve toplumsal değerler, kavramlar, kùltùrler ve inançlara gösterdiği özgùrlükler sayesinde kazandığı özelliklerle karakterize edilen biçimde gerçeğeşebilir. İşte bu bakımdan demokrasinin toplumsal değerler açasından anlamı, demokrasinin kâğıt Üzerinde tanımlanan özelliklerinden önce gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, hukuki kurallar, toplumsal kurumlar ve siyasi yapı demokratik sisteme uygun olarak teşkil edilseler bile, ancak ve ancak toplumsal değerler, inançlar, kavramlar ve kùltùrlere verilen özgùrlüklere bağlı olarak bir anlam kazanırlar.

Bu durumda Batı tarzı bir demokrasinin özellikleri, kâğıt üzerinde tanımlanan hukuki özellikleriyle değil de gerçekte nasıl işlediği açasından, yani o toplumun değerleri açasından bir anlam ifade edecektir. Nitekim bu tip demokrasilerin kâğıt üzerindeki özellikleri birbirine çok benzemekle birlikte, Kıta Avrupası ùlkelerinin, Amerika'nın ve Japonya'nın demokratik kurumlarının işleyişi ve bu toplumlardaki bireylerin davranışları, kùltürel özelliklerine, daha genel bir ifadeyle toplumsal değerlere bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Gerçekten de söz konusu toplumlarda bireylerin, mesela özgùrlük isteklerinin birbirinden farklı özellikler taşıdığı bilinmektedir.

Son yıllarda ùlkemizde yapılan hukuki değişimler demokratik rejim çerçevesinde düzenlenen ve tanımlanan birey hakları, toplum ve devlet arasındaki ilişkilerin dayandığı ilkeler, toplumsal ve tarihi gelişime bağlı olarak değişmiştir. Çünkü sonuçta her řey devletin bireyden, bireyin toplumdaki, toplumun bireyden, toplumun devletten ve devletin toplumdaki ne beklediğine bağlıdır ve bu beklenti üzerine kurulmak durumundadır. Bu beklentiler ise tarihi sosyal değişmelere, değerler, kavramlar ve kùltürel özelliklere, ekonomik gelişmeye bağlı olarak farklı olabilmektedir. Sonuçta demokrasi kavramının sadece kâğıt üzerinde belirtilen özelliklerine göre değil de toplumsal inanç, kavram kùltürel değerlerin de dikkate alınarak tamamlanması gerekir.

Diğer bir ifadeyle bir toplumdaki demokrasinin tanımı, sahip olduğu özellikler, sadece demokrasinin kâğıt üzerinde ifadesini bulan özelliklerine göre değil, o toplumun inanç ve kùltürel değerleri açasından da dizayn edilmelidir. demokrasi kavramının o toplumda geçerli olan inanç, kavramlar ve kùltürel değerler çerçevesinde anlayış biçimi. O toplumda hem bireylerin davranışlarını hem de bütün sosyal kurumların yapı ve işleyişini etkileyebilmektedir. Dolayısıyla bütün mesele, her yönüyle insan tabiatına, insan onuruna, insanı insan yapan

değerlere en uygun olması gereken bir sistemin, o topluma en uygun şekilde tanımlanması, işletilmesi ve sonuçta toplum tarafından benimsenmesidir. Aksi takdirde sistemin adı demokrasi bile olsa, bireyin diğer bireyler tarafından, toplum ve devlet tarafından ezilmesi, özgürlüklerinin ve haklarının elinden alındığı ülkemizdeki 1.2.ve 3.cumhuriyet analizlerimizdeki dönemlerin bir daha yaşanmaması için 4.cumhuriyete yani halkın tam bağımsız ve özgür iradesi ile cumhurbaşkanlığı dahil sistemin bütün katmanlarında söz ve irade sahibi olduğu bu yapıya sahip çıkması geçmişte yaşanmış anti demokratik sistemlerin bizlere hep anımsatıcı olması gerekmektedir.

Demokrasiyi, ama özellikle işleyişini karakterize etmek için dikkate alınabilecek üç temel kavram vardır. Bunlar birey, toplum ve devlettir. Demokrasi, bu üç kavram arasındaki ilişkilerin sadece kâğıt üzerinde yazım hukuki kurullarla düzenlenmesi olmayıp, aynı zamanda bu üç kavramın kültürel doku içindeki yerine bakarak anlamlandırılması gereken bir sistemdir. Dolayısıyla geçmişte askeri rejimlerde yaşayamadığımız 4.cumhuriyet diye tanımladığımız yeni yasal, kamusal ve toplumsal düzenlemelerin toplumdaki demokrasi karakterize edilmek istenirse, hem kavramlar arasında biçimsel olarak tanımlanabilecek ilişkinin hem de bu ilişkinin toplumsal değer çerçevesinde ne şekilde anlaşıldığının yeni Türkiye nin evrensel algı ve göstergesidir.

4.cumhuriyet diye tanımladığımız yeni yasal düzenlemelerle daha önceki dönemlerde yapılan yasalarda bireylerin kanunlarla inanç, değerler, kavramlar ve kültürel haklarını kullanamaması veya engellenmesi öncelikle kaldırılmış, diğer bireyler, toplumsal kurumlar ve devlet nezdinde eşit konuma getirilmiştir. Devlet tarafından verilmeyen hakların sonuçta demokrasinin gereği seçimler sonucunda elde edilme şansı olmalıydı, asil problem olan bireyin haklarının diğer bireyler ve bazı toplumsal kurumlar tarafından engellenmesi olarak Anadolu toplumunun yaşadığı dramın ortadan kısmen yasal düzenlemelerle kalkması olmuştur. Bireyin haklarını diğer bireyler karşısında arayamaması ve elde edememesi sonucunda kaosun ve anarşinin doğması kaçılmazdır. Bu açıdan bakıldığında demokrasinin karşıtı, askeri ya da totaliter bir rejim değil, anarşik bir toplumdur; kâğıt Üzerinde kalan demokrasi yerini anarşiye bırakır. Bireyler hakların elde edebilmek için birtakım gruplara sığınır, demokrasi, kabile demokrasisi veya oligarşi bir demokrasi halini alabilir.

Birey hakları sadece diğer bireyler tarafından veya askeri oligarşi esasi üzeri-ne kurulmuş yapılanma tarafından değil, birtakım yasal toplumsal kurumlar tarafından da gasp edilebilir, her

siyasi sistem birey ile ilgisine göre anlamlandırılmak, temelde birey açısından tanımlanmak durumundadır. Demokrasinin ayırdedici özelliği, teorik olarak bireyleri en yetkin şekilde koruyup gözetmek özelliğine sahip bir sistem olmasıdır, toplumsal Değerler ve demokrasi kültürü oluşmadıkça, yeterli bir seviyeye gelmedikçe anti demokratik yapıyı evrensel demokratik sisteme taşımakta güçleşecektir. Ancak demokratik kurumlar bu hakları koruyabilir ve teminat altına alabilir. Eğer bu sağlanamıyorsa toplumsal demokrasiden değil, bireysel demokrasiden, bireyin kendi gücüyle kendine imkân sağlama özgürlüğün den söz etmek gerekir. Bu durumda demokrasi, sadece bireyler arasındaki ilişkiyi değil, bireyin devletle olan ilişkisini de en yetkin şekilde düzenleyebildiği ölçüde vardır.

Son yıllarda yaşadığımız ekonomik, siyasi, diplomatik ve inanç, değer, kavram ve kültürel alanlarda toplumun duyarlılığına uygun yasal düzenlemelerle devlet, millet birlikteliği Türkiye yi gezegenimizde hak ettiği saygın demokratik konumuna hızla yerleştirmektedir. Devlet, sosyal, tarihi, kültürel dayanakları olan ve aynı zamanda bir zorunluluk sonucu ortaya çıkan bir organizasyondur. Çünkü bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen, bu sebeple kural koyucu özelliği olan, toplumsal öncelikleri tespit edip gerekli tedbirleri alan, topluma yon verebilen ve benzeri fonksiyonlar üstlenen bir kuruma ihtiyaç vardır. Bu özelliği dolayısıyla devlet, sadece demokrasinin değil, özgür siyasi idare tarzını kabullenmek zorunda olan bir kurumdur. Siyasi sistemler arasındaki farklar bu kurumun veya organizasyonun yapı ve işleyişine bağlı olarak tamamlamak herhalde mümkündür. Diğer önemli fark, devleti karakterize eden özelliklerin aynı zamanda o toplumun kültürel değerleriyle olan ilgisidir. Diğer bir deyişle, aynı siyasi özelliklere sahip olsalar bile, farklı toplumların devlet yapısı ve işleyişinin içerisinde kendi inanç ve kültürel değerlerinde özgürce yaşayabilmesidir. Devlet' kavramı, siyasi, ekonomik, sosyolojik, kültürel açılardan değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Bakış açısına göre bu kavram farklılıklardan tanımlansa bile, devletin demokratik bit sistemdeki özelliği, yasama, yürütme ve denetleme gücünü ayırması ve kuvvetler arasında bir denge sağlamasıdır.

Demokratik bir sistem açısından bakıldığında, devletin temel özelliği olarak, onun kuruluş ve işleyiş biçimi gösterilebilir, buda serbest seçimle oluşturulan parlamentodur. Ancak Türkiye nin geçmiş dönemlerdeki anayasal düzenlemelerinde halk iradesi olmaması vesilesiyle demokrasiyi karakterize etmek için gerekli demokratik hak ve özgürlüklerden ve yapılan seçimlerden demokrasi demek yerine oy verme işlemi olarak vurgu yapmak daha doğru bir tanımlama olur. Demokrasiden söz edebilmek için sonuçta mutlaka bireyin, birey haklarının dikkate alınması gerekir. Demokrasi bunu sağlayabilen, sağlaması gereken bir sistemdir. Birey,

demokratik bir yapı içinde, yani kuvvetler arası dengenin olduğu bir sistemde, haklarını arayabilir ve elde edebilir. Her ne sebeple olursa olsun, böyle bir imkânın pratikte olmadığı yerde tam bir demokrasiden, demokrasinin sahip olması gereken özelliklerden söz edilemez. Dolayısıyla kuvvetlerin ayrılığı gerekli olmakla birlikte yeterli değildir. Bu şartın sağlanması, sistemi işletebilecek bireylerin düşünce ve davranışlarını belirleyen toplumsal/kültürel kavramlar ve değerlere gerek vardır. Aksi takdirde demokrasinin temel şartı demek olan kuvvetlerin ayrılığının, kâğıt üzerinde kalan kaçınılmaz sonucunu 1,2 ve 3.anayasal düzenlemelerin ülkemizi modern dünyaya taşıyan yapılanma yerine bölgesellikten bile çıkarıp ulusal kısır bir döngüde dönen anti demokratik güç ve düşüncelerin karar merci oldukları ülke ve toplum oluruz.

4.Cumhuriyet diye tanımladığımız anayasal düzenlemeler, referandumlarla, hükümet devlete güveni yeniden inşa eden toplumsal huzuru sağlayan değerler, kavramlar, inançlar ve kültürel yaşamda var olan çağdışı anti demokratik yasaları hızla değiştirerek, evrensel değerler ve koşullara getirmiştir. Her siyasi sistem gibi demokrasi de kendine özgü siyasi ve hukuki bir sistem üzerine kurulur. Bu sistem çerçevesinde devletin yapısı ve işleyişi biçimlenir. Dolayısıyla devleti ifade ve temsil eden kurumlar, bu sistem çerçevesinde oluşurlar. Bu kurumların arasında Parlamento, adliye, güvenlik teşkilatı, eğitim kurumları, maliye teşkilatı ilk akla gelen birimlerdir. Öte yandan, yine her siyasi yapı gibi demokrasi de kendi sistemine uygun bir birey modeli biçimler. Bu model hem bireylere hem de toplumsal kurumlara birtakım haklar ve aynı zamanda ödevler yükler. Bu siyasi yapı, birtakım Değerler öngörür ve bireylerden bu değerlerin paylaşılmasını ister. Bireylerin siyasi sistemin öngördüğü model çerçevesinde davranmamasının veya davranamamasının şüphesiz çeşitli sebepleri olabilir. Eğitim, ekonomik dalgalanmalar, sosyolojik şartlar herhâlde bu sebeplerin başında sayılabilir, Dolayısıyla bu şartların düzeltilmesi, demokrasinin sağlıklı işleyişi açısından şüphesiz önemlidir. Fakat öte yandan, bu şartların dışında bir de toplumsal değerlerden söz etmek gerekir. Toplumsal Değerler, eğitim, ekonomik özellikler ve sosyolojik yapının yanı sıra, tarihi geçmiş, din, dil, coğrafi şartlar gibi başka birçok etken tarafından oluşturulur. İşte siyasi yapının bireylerde öngördüğü davranış modeli ile toplumsal değerlerin bireye kazandırmış olduğu davranış modeli arasındaki uygunluğun (veya uyumsuzluğun), siyasi sistemin kaderini, işleyiş biçimini veya kısaca her şeyini belirlediğini söylemek mümkün görünmektedir. Diğer bir deyişle, siyasi bir sistem, toplumsal değerleri biçimlerken kendisi de bu Değerlerden etkilenir. Bütün mesele siyasi sistemin öngördüğü model ile toplumsal değerler arasında en azından belli bir ölçüde uygunluğun bulunmasıdır.

Şüphesiz bireylerin davranışlarına yön veren etkenler sadece toplumsal değerler ve yürürlükte olan yasalarla sınırlandırılmaz. Başta ekonomik durum ve sosyal yapı da yine bireyin sosyal davranışlar üzerinde etkilidir. Bireysel tavır alışlar ise, sosyolojiden psikolojiye, ekonomik şartlardan eğitime, tarihe, coğrafi özelliklere ve dünyanın içinde bulunduğu genel koşullara da bağlıdır. Fakat eğer sistem ve birey ilişkisinden söz ediliyorsa, sistemi yaşatacak birey modelinin tanımlanmasında arken değerlerin tespiti şüphesiz ayrı bir öneme sahip olacaktır. Ancak sisteme ve toplumda her anlamda adaletin mevcut olduğuna inanan bireylerden hukuk kurallarına uygun davranış beklenebilir ve ancak bu sayede demokrasi sağlıklı bir şekilde işleyebilir, ekonomik, toplumsal, sosyal gelişme sağlanabilir.

Türkiye'nin demokrasi sınavını büyük başarı ve tüm bölgesel ve evrensel uluslara örnek teşkil edecek sonuçla neticelendirmesi şüphesiz halkın demokrasiye inancı, zulüm edene vakurca başkaldırışı, inançları, değerleri, kavramları ve yüzyıllardır onurla sürdürdüğü kültürüne haince yapılan asimilasyon çalışmalarına gösterdiği asil karşı çıkıştır. Bu onurlu sessizliğinin ve sabırlı bekleyişinin nedeni korkak veya acizliğinden değil vatani ana devleti baba kabul eden asil anlayışındandır.

Sonuç olarak siyasi, etnik veya mezhep farklılıklarımız ne olursa olsun Anadolu toplumu yani 75 milyonluk bu büyük ailenin yarısından fazlası ve her kesiminden bireyi mevcut iktidar ve onun kurucu lideri şimdiki cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayip Erdoğan a güven ve itimat la anti demokratik sistemi değiştirme yetkisini hür iradesi ile vermiş verilen vekâletle vekâleti alan iradede tüm anti demokratik karşı çıkmalara ve yapılanmalara rağmen halkın seçtiği ilk cumhurbaşkanlığı seçimini gerçekleştirmiş hükümet etme vekâleti verdiği Sayın Recep Tayip Erdoğan ı cumhurun kendi iradesi ile seçtiği ilk cumhurbaşkanı yapmış ve 4.cumhuriyetin halkın cumhuriyetinin kuruluşunu tamamlamıştır.